

Kansanopistojen Kestävyystaidot- koulutuskokonaisuuden opetussuunnitelma

Koulutuskokonaisuuden nimi:

Kestävyystaidot

Johdanto:

Kestävyystaidot –koulutuskokonaisuus on osa kansanopistojen perustaitokoulutusten kokonaisuutta Aikuisosaja: Perustaidot ja työelämän avaintaidot. Koulutus on kehitetty kansanopistojen asiantuntijoiden ja sidosryhmien yhteissuunnittelulla Aikuisille osaamista - kansanopistojen perus- ja digitaitokoulutusten kehittäminen -hankkeessa vuonna 2023. Koulutuskokonaisuutta tai sen osia voidaan tarjota valtakunnallisesti eri kansanopistoissa. Koulutuksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan valmiuksia elää kestävästi ja toimia vastuullisesti nykypäivän työelämässä. Koulutuksessa hankittu osaaminen määrittyy eurooppalaisessa tutkintojen viitekehityksessä (EQF) tasolle 3.

Kestävyystaidot-koulutuskokonaisuus koostuu seitsemästä yhden opintopisteen laajuisesta kurssista, jotka opiskelija voi suorittaa myös erillisinä. Kurseja voi suorittaa myös osana kansanopistojen pidempiä koulutuksia. Koko koulutuskokonaisuuden laajuus on 7 opintopistettä. Kurssin suorittaneelle tai muuten osaamisensa osoittaneelle voidaan kansanopistossa myöntää vapaan sivistystyön kansallisia osaamismerkkejä vuodesta 2024 alkaen.

Tavoitteet:

Koulutuksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan valmiuksia elää kestävästi ja toimia vastuullisesti. Koulutus vahvistaa osallistujan arjessa ja työelämässä tarvittavia kestävyystaitoja, kuten ympäristötietoisuuden ja kestävä kehityksen periaatteiden ymmärtämistä ja soveltamista. Koulutuksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan itseluottamusta ja varmuutta omiin kykyihin sekä rohkaista opiskelijaa tarttumaan uusiin haasteisiin. Koulutuksessa hankittua osaamista voi hyödyntää työelämässä ja organisaatioissa, joiden toiminnassa pyritään huomioimaan ympäristönäkökulmat.

Toteutus:

Koulutuksessa oppiminen kytketään opiskelijan omiin valintoihin ja käsiteltäviä aiheita lähestytään tietojen, taitojen ja asennoitumisen näkökulmasta. Koulutuksessa rakennetaan perustaa arjen kestäville valinnoille pohtimalla arkisiin tekoihin liittyvää ajallista ulottuvuutta. Asioiden moninäkökulmainen tarkastelu auttaa löytämään ekologisesti ja eettisesti kestäviä vaihtoehtoja nyt ja tulevaisuudessa.

Koulutuskokonaisuuden suoritettuaan opiskelija osaa tehdä ympäristön kannalta kestäviä valintoja omassa arjessaan asumisen, liikkumisen, ruokailun, kierrätyksen, kulutuksen ja taloudenpidon osalta. Opiskelija ymmärtää, että kestävyys on pitkäjänteistä toimintaa, jossa merkityksellisyys syntyy tiedostamisen kautta: jokaisen toiminnalla on väliä, ja pienistä teoista syntyy isoja liikkeitä, joiden vaikutukset ovat kauaskantoisia.

Ohjaus ja tuki

Koulutuksessa toteutetaan sosiaalipedagogisen ohjauksen periaatteita, kuten dialogista kohtaamista, yhteisöllisyyttä, yhteisöjen merkitystä elämässä sekä huomioidaan muut opiskelijan elämässä tärkeät ympäristöt ja elementit. Opiskelijan ohjausta toteutetaan opiskelijalähtöisesti ja yksilöllisesti opiskelijan tarpeet ja osaaminen huomioiden. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan oma osaamisensa ja sille varataan koulutuksessa tarvittava aika.

Arviointi:

Koulutuksessa käytetään jatkuvaa arviointia ja arviointi kohdistuu sekä oppimisprosessiin että oppimistuloksiin. Kaikki kurssit arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Arvioinnissa opiskelijan osaamista verrataan kurssikohtaisiin osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Kurssikohtaiset tiedot

Energiatehokas asuja, 1 op

Kuvaus

Kurssilla selvitetään, mihin kotitaloudessa kuluu energiaa ja vettä, ja mitä keinoja on energian ja veden säästämiseksi.

Opetuksen tavoitteet

Opetusjakson suoritettuaan opiskelija

- tunnistaa mihin energiaa kuluu kotitaloudessa
- tietää mistä energiankulutus muodostuu
- tietää keskeisimmät energiankulutuksen mittayksiköt (kWh, m³, °C)
- tietää toimenpiteitä oman energian- ja vedenkulutuksen vähentämiseksi kotitaloudessa
- ymmärtää tämänhetkisten toimiensa vaikutuksen pidemmällä aikavälillä
- tietää erilaisia energian tuottamisen tapoja

Keskeiset sisällöt

- tutustutaan tapoihin, joilla sähköä ja lämmitysenergiaa tuotetaan
- kurssin jälkeen opiskelija osaa paremmin tehdä kestäviä energian käytön valintoja

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty.

Hyväksytyt suorituksen arviointikriteerit

- Opiskelija osaa nimetä mihin hän kuluttaa sähköä.
- Opiskelija osaa arvioida paljonko hän kuluttaa sähköä.
- Opiskelija osaa valita toimenpiteitä sähkön kulutuksen vähentämiseksi.
- Opiskelija osaa kertoa, mistä vedenkulutus muodostuu.
- Opiskelija osaa nimetä toimenpiteitä veden kulutuksen vähentämiseksi.
- Opiskelija osaa nimetä erilaisia uusiutuvia ja uusiutumattomia energian tuottamisen tapoja.
- Opiskelija osaa nimetä energiansäästökeinoja.

Kiertotalouden edistäjä, 1 op

Kuvaus

Kurssilla tutustutaan kiertotalouden käsitteeseen ja etusijajärjestykseen. Perehdytään kotitaloudessa syntyviin jätejakeisiin ja niiden lajitteluun. Tutustutaan jäteneuvontapalveluihin ja etsitään tietoa oman asuinalueen kierrätysmahdollisuuksista. Kurssin jälkeen opiskelija osaa paremmin huomioida kiertotalouden merkitystä ja materiaalien uusiokäyttöä tehdessään valintoja.

Opetuksen tavoitteet

Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- ymmärtää käsitteet kiertotalous ja etusijajärjestys
- ymmärtää, miksi materiaalien kierrättäminen on kannattavaa
- tunnistaa yleisimmät kotitalouden jätejakeet
- tietää mihin voi viedä eri jätejakeet
- osaa etsiä tietoa jäteneuvontapalveluista
- osaa etsiä tietoa kierrätysmahdollisuuksista ja korjauspalveluista
- osaa erottaa kertakäyttötuotteet kestävämmistä vaihtoehdoista

Keskeiset sisällöt

- kiertotalouden käsite ja etusijajärjestys
- kotitaloudessa syntyvät jätejakeet ja niiden lajittelu
- jäteneuvontapalveluihin ja oman alueen kierrätysmahdollisuuksiin tutustuminen

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksyty/hylätty.

Hyväksytyyn suoritukseen arviointikriteerit

- Opiskelija osaa selittää käsitteen kiertotalous.
- Opiskelija osaa antaa esimerkkejä etusijajärjestyksen eri tasojen mukaisista toimista.
- Opiskelija osaa luetella kierrättämisestä syntyviä hyötyjä itselleen ja ympäristölle.
- Opiskelija osaa nimetä kotitaloudessa syntyviä jätejakeita.
- Opiskelija osaa antaa esimerkkejä, mihin voi viedä kotona lajitellut jätteet.
- Opiskelija osaa kertoa, mitä tietoa jäteneuvonnasta saa.
- Opiskelija osaa nimetä kierrätys- ja korjauspalveluja.
- Opiskelija osaa antaa esimerkkejä kertakäyttötuotteista ja kestävästä ja korjattavista tuotteista.

Kestävä liikkuja, 1 op

Kuvaus

Kurssilla tutustutaan kestäviin liikkumistapoihin. Selvitään oman liikkumisen ympäristövaikutuksia, minkä perusteella tunnistetaan itselle soveltuvia keinoja liikkua kestävämmiin. Tutkitaan yksityisautoilusta syntyviä päästöjä ja käyttökustannuksia. Tarkastellaan ulkomaanmatkailun osuutta liikkumisen synnyttämistä päästöistä. Kurssin jälkeen opiskelija tiedostaa kestävä liikkumisen merkitystä ympäristölle.

Opetuksen tavoitteet

Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- tunnistaa itselleen sopivia kestäviä liikkumistapoja
- tietää yksityisautoilun kustannusten taustalla olevia periaatteita
- tuntee yleisimpien liikkumismuotojen ympäristövaikutuksia
- perehtyy saastuttaja maksaa -periaatteeseen

Keskeiset sisällöt

- kestävät liikkumistavat
- oman liikkumisen ympäristövaikutukset ja itselle soveltuvat keinot liikkua kestävämmiin
- yksityisautoilusta syntyvät päästöt ja autoilun käyttökustannukset
- ulkomaanmatkailun osuus liikkumisen synnyttämistä päästöistä

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty.

Hyväksytyt suorituksen arviointikriteerit

- Opiskelija osaa nimetä erilaisia ympäristön kannalta kestäviä tapoja liikkua.
- Opiskelija osaa selittää erilaisten liikkumistapojen ympäristökuormittavuutta.
- Opiskelija tunnistaa omiin liikkumistarpeisiinsa soveltuvimmat valinnat.
- Opiskelija osaa antaa esimerkkejä yksityisautoilun verotusperusteista.
- Opiskelija osaa antaa esimerkkejä lento-, laiva- ja junaliikenteen vaikutuksista ympäristölle.
- Opiskelija osaa selittää, mitä saastuttaja maksaa -periaate tarkoittaa.

Tietoinen kuluttaja, 1 op

Kuvaus

Kurssilla selvitetään mitä ja miksi kulutamme. Kasvatetaan ymmärrystä koko kulutuksen elinkaaren vaikutuksista, vaihtoehtoisista hankintatavoista ja korjaus- ja kunnostuspalveluista. Perehdytään myös kulutuksen eettisiin kysymyksiin ja oman kuluttajaidentiteetin rakentumiseen. Kurssin jälkeen opiskelija osaa tehdä vastuullisempia valintoja ja rakentaa omaa kuluttajaidentiteettiään kestävämpään suuntaan.

Opetuksen tavoitteet

Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- tietää kestäviä tapoja tehdä hankintoja omiin tarpeisiin.
- osaa tunnistaa vastuullisen tuotteen
- osaa arvioida omaa kulutustaan eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta
- tietää elinkaarikäsitteen sisällön
- ymmärtää kulutuksen ja maapallon luonnonvarojen käytön yhteyden

Keskeiset sisällöt

- kulutuksen käsite
- kulutuksen elinkaaren vaikutukset
- vaihtoehtoinen kulutus
- kulutuksen eettiset kysymykset
- oma kuluttajaidentiteetti

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty.

Hyväksytyn suorituksen arviointikriteerit

- Opiskelija osaa antaa esimerkkejä välttämättömistä tarpeistaan.
- Opiskelija osaa nimetä eri vaihtoehtoja hankintatavoista (uusi, käytetty, vanhan korjaaminen).
- Opiskelija osaa tunnistaa vastuullisen kuluttamisen sertifikaatteja.
- Opiskelija osaa nimetä kulutukseen liittyviä epäeettisiä näkökulmia.
- Opiskelija osaa nimetä tuotteessa käytettyjä raaka-aineita.
- Opiskelija osaa nimetä jonkin tuotteen tai sen komponenttien valmistusmaita ja kuljetusreittejä ja -tapoja.
- Opiskelija osaa kertoa tuotteen käytön ja käytöstä poistamisen ympäristövaikutuksia.

Planetaarinen ruokailija, 1 op

Kuvaus

Kurssilla tutustutaan planetaarisen ruokavalion perusteisiin. Opitaan raaka-aineiden kohtuullista ja monipuolista käyttöä ruoanvalmistuksessa. Tarkkaillaan omaa ruoankulutusta ja syntyvän ruokahävikin määrää. Kurssin jälkeen opiskelija osaa suunnitella ruokahankintoja oman hyvinvoinnin ja talouden sekä ympäristön kannalta kestäväällä tavalla.

Opetuksen tavoitteet

Opetusjakson suoritettuaan opiskelija

- tuntee planetaarisen ruokavalion perusteet
- tunnistaa kasvipohjaisia raaka-aineita
- tietää, mistä löytää ohjeita kasvisruoan valmistamiseen
- ymmärtää ruokahävikin minimoinnin merkityksen
- osaa suunnitella ruokaostokset tarpeen mukaan
- osaa varastoida ruoan oikein

Keskeiset sisällöt

- planetaarisen ruokavalion perusteet
- raaka-aineiden monipuolinen käyttö ruoanvalmistuksessa
- oma ruoankulutus ja syntyvän ruokahävikin määrä

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty.

Hyväksytyyn suoritukseen arviointikriteerit.

- Opiskelija osaa nimetä esimerkkejä planetaarisen ruokavalion hyödyistä ympäristölle.
- Opiskelija osaa antaa esimerkkejä ruoka-aineista, joista koostaa itselleen. planetaarisen ruokavalion mukaisen aterian.
- Opiskelija osaa nimetä eri kasviproteiinin lähteitä.
- Opiskelija osaa valita kolme itselleen sopivaa kasvisruokaohjetta.
- Opiskelija osaa arvioida, paljonko ruoka-aineita tarvitsee.
- Opiskelija osaa laatia ostoslistan.
- Opiskelija osaa tulkita pakkausmerkintöjä ja säilytysohjeita.

Taloustaituri, 1 op

Kuvaus

Kurssilla opetellaan hallitsemaan omaa taloutta tehokkaasti ja vastuullisesti, esimerkiksi kartoittamalla omat menot ja tulot, opettelemalla laatimaan budjetti ja miettimällä keinoja järkevään rahankäyttöön. Opintoissa pohditaan velanoton riskejä ja keinoja välttää turhaa velkaantumista. Kurssin jälkeen opiskelija osaa paremmin huomioida kestävän kehityksen periaatteita ostopäätöksissä.

Opetuksen tavoitteet

Opetusjakson suoritettuaan opiskelija

- tietää, mistä omat tulot ja menot muodostuvat kuukausitasolla
- tietää, mitä ovat pakolliset ja säännölliset menot
- tietää, miten budjetti laaditaan
- tutustuu säästämisen keinoihin
- tunnistaa keinoja oman kulutuksen vähentämiseen
- tunnistaa velanoton riskejä
- tunnistaa kestävän kulutuksen taloudellisia hyötyjä

Keskeiset sisällöt

- oman talouden hallinta tehokkaasti ja vastuullisesti
- omien menojen ja tulojen kartoitus
- budjetin laadinta ja järkevä rahankäyttö
- velanoton riskit ja keinot välttää turhaa velkaantumista
kestävän kehityksen periaatteiden huomioiminen ostopäätöksissä

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty.

Hyväksytyt suorituksen arviointikriteerit

- Opiskelija osaa arvioida kuukausittaiset tulot yhteensä.
- Opiskelija osaa nimetä pakolliset menot.
- Opiskelija osaa listata säännöllisesti toistuvat menot.
- Opiskelija osaa laatia ohjatusti omalle kotitaloudelleen budjettisuunnitelman.
- Opiskelija osaa arvioida minkä summan voi laittaa säästöön kuukausittain.
- Opiskelija antaa esimerkkejä mikä on tarpeellista, välttämätöntä tai turhaa kulutusta.
- Opiskelija antaa esimerkkejä eri luottotyypeistä.
- Opiskelija osaa kertoa luottojen todellisista kustannuksista esimerkkejä.
- Opiskelija osaa verrata halvan tuotteen ja kestävämmän mutta kertaostona kalliimman tuotteen kustannuksia pidemmällä aikajaksolla

Aktiivinen toimija, 1 op

Kuvaus

Koulutuksessa tutustutaan erilaisiin kansalaisvaikuttamisen keinoihin. Tarkastellaan omien valintojen merkityksellisyttä omassa lähiyhteisössä ja maailmanlaajuisesti.

Opetuksen tavoitteet

Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- tuntee kansalaisvaikuttamisen käsitteen
- tuntee eri vaikuttamiskeinoja ja ymmärtää niiden vaikutuksia
- tietää, mitä ovat ihmisoikeudet
- tiedostaa oman merkityksensä osana kokonaisuutta
- rohkaistuu osallistumaan aktiivisesti keskusteluun

Keskeiset sisällöt

- kansalaisvaikuttamisen keinot
- omat arkiset valinnat
- kuluttajavaikuttamisen keinot
- osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon
- ihmisoikeudet maailman toimintaa ohjaavana perustana

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty.

Hyväksytyt suorituksen arviointikriteerit

- Opiskelija osaa kertoa omin sanoin, mitä kansalaisvaikuttaminen tarkoittaa.
- Opiskelija osaa antaa esimerkkejä erilaisista kansalaisvaikuttamisen keinoista.
- Opiskelija osaa kertoa, mitä ihmisoikeuksilla tarkoitetaan.
- Opiskelija osaa nimetä, mikä vaikutus omilla valinnoilla on.
- Opiskelija osaa nimetä kestävien valintojen hyötyjä kestävästä tulevaisuudesta kannalta.
- Opiskelija osaa kuunnella toisten mielipiteitä ja ilmaista oman mielipiteensä.